

și plîngînd — mă gîndesc că vechea mască a Thaliei ar trebui schimbată puțin, deci poate veni rîzînd și plîngînd și plîngînd — încercînd să-mi cunoască și să-mi aline-ntrebările, — ce poate face și el Personajul, — poate să îmi vorbească cu vorbe neauzite pentru că vorba lui nu se traduce decît lumii întregi deodată, și mîna mea-nfrigurată nu poate însășila pe coală decît vorbe de tot transparente, gata să dea locul altor înțelesuri mai potrivite ceasului ce va veni.

El poate veni pe un pas tunător sau lipsit de-apăsare, va cere de băut și aceasta îl va face prieten cu noi, va cere de iubit și aceasta îl va face fratele nostru, va cere apoi de suferit mai ales, și va fi ca noi înșine și mai mult ca noi, va fi ceea ce noi n-avem curajul pentru că nu sintem Personajul, și în momentul acela jocul nebun al planetelor oarbe se va fi liniștit pentru o dipă.

El poate veni ca pentru o întîlnire dură și necrutătoare, pentru o limpezire dureroasă din ceață și fum, într-un timp în care întrebarea nu mai e întrebare ci teamă, într-un timp în care teama nu mai e teamă ci moarte, într-un timp în care moartea nu mai e moarte, ci o simplă întrebare cu care ne obișnuim tot mai mult, un ținut către care tind toate cuvintele — scări dificile.

Și totuși, noi credem în puterea cuvintelor rostite de Personaj. — Oameni buni — am rosti, ajutați-ne să apropiem Personajul de care avem atîta nevoie! Nu ne-ntrebați cum arată, fiindcă abia-l plăsum.

El are chipul unui cal de fier și alungă tăcerea.

El are chipul tăcerii și alungă calul de fier.

El are mai multe chipuri și cînd îl privești se-nfioară.

El se bucură cu fața brăzdată de rîuri și moare de secetă scara.

El este departe de a vorbi pe o singură voce.

El vorbește într-una chiar cînd nimeni nu îl ascultă.

Închipuiți-vă Personajul vorbind unui timp pustiit de război.

Pentru că el este orb pentru sine și moi sintem orbi fără el.

E de ajuns să se-apropie ca să se facă auzit.

El nu este totul, dar este trimisul acestuia.

Și noi ne sprijinim de el, așa cum se sprijină somnambulli de razele lunii.

Ilie Păunescu

REDESCOPERIREA EROULUI

Scriitorul adevărat nu poate fi decît un fervent democrat. Iar adevăratul democrat, un patriot zelos. Pentru că patriotism înseamnă mai mult decît dragostea de patrie. Înseamnă dragoste pentru întreaga omenire.

Oamenii vor trăi la adăpost de arbitrarul istoriei, deci de amenințarea diferitelor forme de tiranie care le-au produs atîtea stupide suferințe (fiindcă tiranie echivalează în primul rînd cu stupiditate), numai din ziua cînd toate popoarele vor avea în mod egal dreptul la viață. Patriotul crede în acest adevăr

artiști de mare talent, spectacolele acestea, care tind spre crearea unui ritual în care să participe deopotrivă artiștii și publicul, eșuează într-un diletantism evident, ducînd doar la niște dezlănțuiri temperamentale fără o țință limpede, fără o idee precisă. Nu cred că viitorul teatrului stă în abolirea dramaturgiei. Perfecționarea mijloacelor de expresie ale actorului este desigur necesară pentru creșterea puterii de înrîurire a teatrului asupra spectatorului. Dar sînt convinsă că principalul mijloc de comunicare rămîne cuvîntul, dramaturgia, ca expresie a unor idei, a unor sentimente, ca mijloc de stimulare a gîndirii spectatorilor. Pentru aceasta este nevoie însă ca dramaturgia să se apropie, profund și organic, de viața oamenilor cărora li se adresează, să privească în adîncul lor și să-i ajute să cunoască, să se recunoască, să vadă mai limpede lumea din ei și dimprejurul lor, pentru ca vîzînd, să înțeleagă că pot merge mai departe, cu încredere.

Margareta Bărbuță

fundamental și militează pentru el prin însuși faptul că — susținând cauza patriei sale — o consideră îndreptățită să existe, liberă, la rînd cu celelalte.

Patriotul detestă naționalismul, adică absolutizarea virtuților națiunii sale pînă la a o proclama mai presus de altele. Atitudinea lui decurge mai puțin dintr-o afiliere de conșingean și mai mult dintr-o opțiune de etică superioară. De aceea, patriotul detestă în egală măsură și măruntul comerț practicat la taraba de principii a patriotardului.

Trăim și scriem într-o vară a perspectivelor deschise. Convingerile noastre sînt prea grave, prea temeinic crescute din substanța fiecăruia, pentru a le proclama gălăgios și primitiv în piese cu sute de figuranți, cu drapelul agil și cu fanfare destoinice. Dramaturgul nu scrie ca să producă zgomote pe scenă, ci ecouri în conștiințe.

După o dramaturgie a certitudinilor rudimentare, una a trîmbițelor patriotarde? În nici un caz.

Există o tendință de semn contrar, care merită mai multă atenție, fiindcă provine dintr-o vină generoasă din punct de vedere artistic și fertilă pe plan ideatic. Sumar, cu graba și cu sărăcia de nuanțe impusă de clasificări, această literatură dramatică a fost botezată a demitizării. Curentul a dat cîteva piese de răsunset. Și — bineînțeles — a generat modă. Europa toată a demitizat ani în șir, scriind prin mai toate colțurile, pe genunchi, pe trepte, coborînd de la epigonic pînă la infantil. Rezultatul e că Eroul se înalță acum și mai impunător.

Sînt convins că astăzi, aci, Eroul trebuie privit din nou și descris, cu ochiul atent, cu fervoarea admirației autentice, neconfectionate. Istoria ne oferă exaltați și sacrificii ale exaltațiilor, care interesează mai puțin. Ne oferă însă și eroi adevărați. Dacă prin OM înțelegem, ca de obicei, o ființă aderentă la cotidianul fiziologic și pasional, adevăratul erou își asumă destinul împotriva omenescului din el. Dar dacă, măcar din cînd în cînd, și numai în cadrul excepției, convenim că omul merită să-i atribuim calitatea exemplară, atunci eroul optează pentru destinul lui tocmai în virtutea omenescului care îl animă. Din cîte personaje ne solicită, Eroul e cel mai pasionant de descifrat. Tarat, eventual, de păcatele unei vieți întregi, omul devine simbol în momentul supremei confruntări. Depinde

numai de noi să-l înțelegem, să vibrăm cercetîndu-l și să-i punem în rezonanță pe cei din jur cu propria noastră emoție.

De la tragicii greci pînă la Shakespeare, s-au spus nenumărate, profunde și tulburătoare adevăruri despre eroism. Paradoxal, giganții înainte mergători n-au epuizat. Au lărgit aria, dîndu-i proporții atît de vaste, încît de-abia de azi înainte se poate umbla încolo și încoaie pe moșia lor, fără a i se da de capăt.

Greșesc! Nu e nici un paradox în aprecierea aceasta. E un adevăr nud, fără zorzoane, vast și încărcat de nebanuite consecințe, ca toate cele cîteva mari adevăruri estetice — cîte există, totuși.

Alecu Popovici

COPIII AU CRESCUT... ȘI CRESC...

Au astăzi, 25 de ani, poate mai mult, poate mai puțin... Erau copii — cînd au debutat odată cu mine: eu ca autor, ei ca spectatori. Nu aș vrea să fiu deloc sentimental, dar 20 de ani de întâlniri cu copiii, în fața scenei sînt de-a dreptul emoționanți. Lîngă abecedar, lîngă ghiozdan, lîngă caietul „varză“ și cu pete de cerneală se află și cîte unul (poate doi) din eroii noștri — noi rămî-nînd, (nu fără oarecare tristețe) anonimi, pentru că, trebuie să știți, cei mici nu cunosc nici numele autorilor, nici pe cel al regizorilor. Ei, îl cunosc pe Așchiuță, pe Daniela, pe Ion Lucian, pe Halic, pe „Da de ce“...

Copiii au crescut. Le-a folosit poate și „abecedarul“ nostru estetic, faptul că în *Băiut din banca a doua*, i-am învățat să se spele pe față și pe mîini, că în *Nu prea albă ca zăpada*, să nu fie fri-coși, că, în *Afară-i vopsit gardul*, lucrul cel mai important, e munca... Poate, pentru că eu continui să cred, să fiu convins, că dincolo de orice experiment, teatrul pentru copii e destinat copiilor, foarte